

viszont európai kutatók. A kötet kevésbé a szorosabb értelemben vett nyelvi jellemzőknek, mint inkább a tulajdonnevek használatának, társadalmi és kulturális hátterének a vizsgálatára, tényezőire irányítja figyelmünket: többek közt a hagyományok, a kulturális kölcsönhatások, az ideológiai tényezők vagy éppen az identitásalkotás és -kifejezés szempontjaira. Mindez jól jellemzi mind a modern onomasztika interdiszciplinaritását, mind a szocioonomasztikai szemlélet egyre intenzívebb jelenlétét, de a tematikus szám dedikált témájával egyúttal a nemzetközi névkutatás számára – annak európai dominanciája mellett – még jelenleg is többé-kevésbé egzotikusnak számító területet is. A tematikus szám megjelentetésének igénye és példája ugyanakkor e látókör kiszélesítésének igényét is bizonyítja számunkra.

FARKAS TAMÁS

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7732-2302>

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Nomina 39. (2016–2018)

Szerkesztő: DAVID N. PARSONS. Society for Name Studies in Britain and Ireland,
Lavenham. 158 lap

A folyóirat 39., 2016–2018 között készült írásokat tartalmazó kötetében négy tanulmány, egy könyvkritika, négy könyvismertetés és a 2015. év témaspecifikus szakbibliográfiája kapott helyet.

1. Tanulmányok. HARRY PARKIN módszertani témájú tanulmánya arra hívja fel a figyelmet, hogy egyes családnevek eredetének felderítésében a szigorú értelemben vett nyelvtörténeti vizsgálatokon túl egyéb tényezők figyelembevételére is szükség van (1–19). Nézetét esettanulmányok segítségével igazolja. A dán *Haastrup* családnevet például meglepő módon a nigériai Bilaro uralkodóházzal rokoni kapcsolatban lévő bevándorlók honosították meg Nagy-Britanniában, a család egyik tagja ugyanis egy dán hajóskapitány tiszteletére vette fel és örökölte tovább ezt a családnevet. Ezért a családnév mellett ma is jellemzően joruba eredetű egyénnevek jelentkeznek a szigetországban. A sussexi *Tellick* családnév minden bizonnyal a cornwalli *Tallack* névforma kései alakváltozata, amint ezt a délkelet-angliai megyében feljegyzett névviselek cornwalli születési helye sugallja. A szintén Cornwallban gyakori *Angear* családnév ugyanakkor 19. századi földrajzi elterjedtsége alapján valószínűleg független a Dél-Anglia középső területein jellemző *Anger* családnévtől. Az *Abeles* családnévet a népességtörténeti adatok szerint letelepülő zsidók hozták magukkal a szigetországba. A cornwalli *Buzza* és a Man-szigeten jelentkező *Buzzo* családnevek pedig azonos etimonra, egy cornwalli hely nevére mennek vissza, s a családnevet a 19. századi Cornwallból gazdasági okok miatt elköltöző bányász(ok) honosítottá(k) meg a Man-szigeten.

EILA WILLIAMSON írása irodalmi vonatkozású, Berwickshire megyei mikrotoponimákat mutat be (21–56). Walter Scott Marmion című elbeszélő költeményének egyik

helyneve nyomán a megyében több *Sybil's Well* elnevezésű forrás, kút is található; egy, az író személyével összefüggő (talán fiktív) történet alapján pedig az egyik megyebeli kilátópont *Scott's View* néven vált ismertté. Balladai eredetre mennek vissza a személynevet és épület-, illetve völgymegjelölést tartalmazó *Rhymer's Tower*, *Tibby Fowler's Cottage* és *Tibby Fowler's Glen* mikrotoponimák is. A skót nemzeti hős, William Wallace életével kapcsolatos legendás történetből veszi eredetét a *Wallace's Crook* pataknev, amely valószínűsíthetően egy korábbi *Birgham Crook* elnevezést váltott fel. Amelioráció eredményeként válhatott a *Gowkscroft* névformából (vö. skót *gowk* 'kakukk') *Godscroft* (vö. angol *god* 'isten') egy birtok megjelöléseként. Ez azonban a közvélekedés ellenére nem a 16–17. századi családtörténész és költő David Hume érdeme, mivel az utóbbi névalak már az ő ideköltözése előtti évtizedekből is adatolt. A berwickshire-i helynevek irodalomban való használatának tág kérdéskörét esettanulmányban, egy, a 16. századi skót költőnek, Richard Maitland of Lethingtonnak tulajdonított művön keresztül illusztrálja a szerző: a mű *Blythe* földbirtoknevét a skót *blith/blyth* ('boldog, vidám, jó kedélyű') szóval hozza összefüggésbe.

RICHARD COATES tanulmánya a gloucestershire-i *Avening* helynév eredetét tárgyalja az eddig elfogadott magyarázat kritikai átvizsgálásával (57–75). Meglátása szerint kevésbé valószínű, hogy a helységnevé első eleme az *Avon* folyónév lenne, a településen áthaladó vízfolyás ugyanis nem jelentkezik ezen a néven, az ismert *Avon* elnevezésű folyók pedig távolabb esnek; továbbá az eredetileg a lakosságra vonatkozó óangol *-ingas* végződés helységnevekben jellemzően csak jóval keletebbre fekvő angliai területeken fordul elő. Az óangol helységnevi adat írásképe alapján a szerző felveti azt a lehetőséget, hogy a gloucestershire-i település nevének esetében egy 'avignoni emberek' jelentésű csoportmegjelölés kései metonimikus helynévi használatára látunk példát. Az idegen származású lakosok talán a térítő szándékkal érkező első canterbury érsek, Ágoston kíséretében kerülhettek Gloucestershire-be a hatodik század végén. A teljes képhez ugyanakkor az is hozzátartozik, hogy helyi hagyomány nem őrzi avignoniak letelepülésének emlékét, s a korai egyházi birtoklásnak is csak kevés nyoma maradt az oklevelekben.

JAMES O. BUTLER írása Arthur Ransome *Swallows and Amazons* (Fecskek és Fruskák) című klasszikus gyermekregény-sorozatának öt kötetében vizsgálja a helynevek szerepét (77–96). Megállapítása szerint az északnyugat-angliai Lake District tóvidéken játszódó, a gyermekeknek a táj megtapasztalásával és interpretációjával összefüggő kalandjait bemutató történetekben a helynevek három rétege figyelhető meg: a valós, nem feltétlenül csak helyben fellelhető földrajzi nevek mellett a tóvidék helynevei által inspirált, a bennük használt névösszetevőkből építkező lehetséges névalakokkal, valamint teljes egészében fiktív névformákkal egyaránt találkozunk. Változatlan formában jellemzően azok a helynevek jelentkeznek a regényekben, amelyek a gyermekek felnőttekkel való interakcióinak helyszíneit jelölik, hiszen itt találkozik a felnőttek valós világa a gyermekek képzeletvilágával. A gyermekek felfedezésre váró, a tóvidék természetföldrajzába vetített képzeletbeli világának helynevei ugyanakkor a táj állandósága ellenére is kötetről kötetre változnak, hozzájárulva az újabb kalandok átélésének helyszínéül szolgáló regényvilág hiteles megteremtéséhez.

2. Könyvkritika. PETER MCCLURE írása egy, a tizenkettedik századi Angliából ránk maradt, elhúzódo korábbi munkálatok után 2015-ben *Thorney Liber Vitae* címen kiadott személynévregiszterről szól (97–118). A forráskiadvány névtani jelentősége vitathatatlan:

közel 90 személynév legkorábbi vagy egyetlen angol feljegyzése e lajstromban található, a jegyzék további névformái pedig sok esetben lehetővé teszik a korábbi etimológiai magyarázatok pontosítását, felülvizsgálatát. A szerző ugyanakkor kritikai észrevételeket is megfogalmaz a sajtó alá rendezés elveivel kapcsolatban. Sajnálatosnak tartja, hogy a névtani és a prozopográfiai elemzések a kötetben lényegében függetlenek, egymás mód-szereire, eredményeire kevésbé vannak tekintettel. Kifogásolja a két egységben eltérő alapelvek mentén megvalósított lemmatizáció gyakorlatát is. Egy másik hiányosság, hogy a ragadványnevek nem kaptak szótári feldolgozást a kiadványban, mindössze egy-egy megjegyzést olvashatunk némely, e kategóriába tartozó névforma kapcsán. MCCLURE több, bizonytalan etimonúnak tartott személynévi és néhány ragadványnévi forma magyarázatát is kidolgozza tanulmányértékű recenziójában.

3. Recenziók. A rovat bemutat egy kötetet, mely az 1600 előtt lejegyzett *Kingston* ('a királyi település', 'királyi település') típusú helynevek nyelvi, történeti és földrajzi sajátosságait elemzi, és e nevet viselő települések múltbeli adminisztratív szerepét hangsúlyozza a királyi birtoklás tényével szemben; tárgyal egy Grimsby város főbb utcaneveiről szóló, gazdag helytörténeti anyagot kínáló ismeretterjesztő munkát; ismert két, brit és ír futballklubokra, illetve walesi futball- és rögbicsapatokra vonatkozó informális neveket közreadó kötetet; valamint elismerően nyilatkozik egy Hampshire megyei és Wightszigeti helynevekről szóló, közel egy évszázaddal ezelőtt született írásokból összeállított mű kiadásáról (119–135).

4. Bibliográfia. A kötet a 2015-ben megjelent, Nagy-Britannia és Írország tulajdonneveivel (is) foglalkozó, főként angol, illetve kisebb részben német, olasz, orosz, svéd, norvég, walesi és ír nyelvű történelmi, történeti földrajzi, régészeti, filológiai, névtani (az utóbbin belül általános kérdéseket tárgyaló, forrásanyagot megjelentető és módszertani témájú, valamint személy-, hely- és irodalmi neveket feldolgozó) kiadványok, tanulmányok, recenziók bibliográfiájával zárul (137–157). Bekerült a bibliográfiába a 2010-ben Pécsen rendezett 16. nemzetközi angol nyelvtörténeti konferencia (ICEHL) válogatott előadásából 2012-ben megjelent, HEGEDŰS IRÉN és FODOR ALEXANDRA által szerkesztett tanulmánykötet recenziója is.

BÖLCSKEI ANDREA

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2628-5297>

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Rivista Italiana di Onomastica 24. (2018)

Főszerkesztő: ENZO CAFFARELLI. Società Editrice Romana – ItaliAteneo, Roma.

1190 lap (1. 534 lap, 2. 615 lap)

Tanulmányok, kisebb közlemények, vitacikkek. Az összesen 27 tanulmány nagyobb részének olasz a szerzője és a témája is, de szerepel a tanulmányok között RESZEGI